

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶/۰۹/۲۶

احسان الله ارينزی

افریقا

(قسمت صدم)

Zambia زمبیا

(قسمت دوم)

جغرافیای اقتصادی:

نظر اجمالی: اقتصاد زمبیا در دهه اخیر قرن گذشته انکشاف خوب داشت و مردم امیدوار بودند که این کشور عقبمانده افریقایی، به زودترین فرصت ممکن با کاروان کشورهای روبه انکشاف جهان خواهد پیوست. تولید ناخالص داخلی زمبیا در سال 2021 4.6% رشد نموده که یک فیصدی خوب در افریقا است. دولت زمبیا در همانوقت شرکت های دولتی مس کشور را به سرمایه گذاران داخلی و خارجی واگذار کرد که باعث ازدیاد عواید مس شد. عوایدیکه ازدیاد آن باعث تحرک کل اقتصاد شامل تولیدات و خدمات شد و عواید سرانه افزایش یافت.

منفعت خوب سرمایه داران خارجی را تشویق نمود تا در قسمت تفحص، استخراج، پروسس و صادرات مس سرمایه گذاری بیشتر نمایند که این خود باعث رشد سویه استخدام و ازدیاد صادرات کشور شد. اگر چه در حال حاضر عاید سرانه سالانه درین کشور 3200 \$ است، که یک رقم خوب است، اما چون تقسیم عواید ملی عادلانه نیست، هنوز هم 55% مردم زیر خط فقر زنده گی میکنند که یک واقعیت تلخ را به نمایش میگذارد. تکیه بیش از حد بالای مس، چهره مونوپولی اقتصاد زمبیا را نمایان میسازد و این ترس وجود دارد که با پایین آمدن بهای مس در جهان، زمبیا با مشکلات فراوان و کمرشکن مواجه خواهد شد. حجم بلند قروض خارجی خاصاً قروض چین، برای اقتصاد زمبیا یک بار کلان بحساب میرود. تعداد کارگران جوان زمبیا هر سال بیشتر میشود که پیدا کردن کار برای آنها یک مشکل بزرگ بحساب میرود. زمبیا یک کشور صادر کننده برق در منطقه و یک وارد کننده مهم مواد خوراکه است. فساد اداری از عواملی است که میتواند اقتصاد کشور را در آینده با مشکل روبرو سازد.

تولید ناخالص داخلی GDP: 76.12 بلیون \$ (2023).

رشد سالانه تولید ناخالص داخلی یا GDP: 5.37%

عاید سرانه سالانه: 3700 \$

ساختار سکتوری تولید ناخالص داخلی: زراعت 2.2%، صنعت 35.1% و خدمات 56.8% (2023).

انفلاسیون: 10.9% (2023).

نیروی کار: 7.40 میلیون نفر (2024). زراعت 54.8%، صنعت 9.9% و خدمات 35.3% (2017).

نرخ بیکاری: 6% (2024).

زندگی زیر خط فقر: 60% (2022).

بودجه: عواید 5.38 بلیون \$ و مصارف 5.55 بلیون \$ (2021).

صنعت: استخراج معادن مس، کوبالت، طلا، نقره، منگنیز، قلعی و سرب و پروسس مس و کوبالت، تصفیه تیل، انرژی برق، مواد ساختمانی، سمنت، مواد کیمیاوی، منسوجات، مواد خوراکی، سگرت، چرم باب، مونتاژ موتورها و خورد و صنایع دستی.

د پانو شمیره: له 1 تر 6

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزی بنی پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خبر و لولی

رشد سالانه تولیدات صنعتی: 0.87% (2023).
تولید برق: 3.06 ملیون kW (2020). از تیل 13%، از انرژی آفتابی 0.9%، از آب 85.5% و از سایر منابع جدید 0.5% (2020).
مصرف برق: 13.40 بلیون kWh (2019)،
صادرات برق: 976 ملیون kWh،
واردات برق: 198 ملیون kWh،
تولید تیل خام: صفر بیرل - روز (2021)،
واردات: 12400 بیرل - روز،
ذخیره تیل: صفر بیرل (اول جنوری - 2021)،
تولید تیل پاک: 12000 بیرل - روز (2015)،
مصرف تیل: 25300 بیرل - روز (2019)،
صادرات تیل: 371 بیرل - روز (2015)،
واردات تیل: 10150 بیرل - روز،
تولید گاز: صفر متر مکعب - سال (2021)،
مصرف گاز: صفر متر مکعب - سال،
ذخیره گاز: صفر متر مکعب (اول جنوری - 2021).
زراعت: 31.7% زمین های زمبیا کشت میشود که 4.8% آن تحت زرع بوده و 26.9% آن را چراگاه ها تشکیل میدهد. 66.3% زمین های زمبیا را جنگلات و 2% باقی مانده را کوه ها، دریاها، شهرها، مناطق کار و تولید و محلات بود و باش روستایی تشکیل میدهد. در سال 2012 موزی 1560km² زمین زمبیا کشت میشد. 54.8% مردم در عرصه زراعت و جنگلداری مصروف کار اند و 7.5% تولید ناخالص داخلی ازین سکتور بدست می آید. جواری، ارزن، مانیاک، موم، برنج، خسته، گل های آفتاب، تنباکو، پنبه، قهوه، جو، گندم (کمتر)، انواع میوه ها، سبزی، گوشت، لبنیات، علوفه و تخم مرغ از محصولات مهم زراعتی و مالداري این کشور محسوب میشوند. مالداري: چراگاه ها زمبیا بخاطر وسعت زیاد برای تربیه و تغذیه حیوانات اهلی خیلی مناسب است. گاو 2.8 ملیون، گوسفند 500000، خوک 480000، بز یک ملیون و مرغ خانگی و فارمی 17 ملیون قطعه و هر سال حدود 120000 تن ماهی صید میشود.
معادن: مس، کوبالت، طلا، نقره، منگنیز، قلعی، سرب، جست، یورانیم، وانادیم و زغال سنگ.
صادرات: به ارزش مجموعی 11.45 بلیون \$ (2023).
مس، کوبالت، انرژی برق، تنباکو، چوب، بوره، گوشت و مصنوعات دستی.
شرکای بزرگ تجاری: سوئیزرلیند 27%، چین 15%، هند 13%، امارات متحده عربی 12% و کانگو دموکراتیک 10% (2023).
واردات: به ارزش مجموعی 10.85 بلیون \$ (2023).
ماشین آلات، فابریکه ها، وسایل استخراج معادن و ماشین آلات زراعتی، وسایط نقلیه، پرزه جات، اشیای استهلاکی، سامان آلات برقی، تیل و مشتقات نفتی، مواد خوراکی، کود کیمیای، منسوجات، ادویه و مواد طبی و اسلحه و مهمات.
شرکای بزرگ تجاری: افریقای جنوبی 25%، چین 15%، امارات متحده عربی 10%، هند 5% و جاپان 5% (2023).
قروض خارجی: 16.59 بلیون \$ (31 دسمبر - 2023).
واحد پولی: کواچا (ZMK) Zambian Kwacha.
یک دالر امریکایی = 23969.50 کواچا (30 جون 2025).
سال مالی: عیسوی (گریگوری)
سیستم وزنی: متریک و اوزان محلی.
ترانسپورت: زمبیا 3126km خط آهن، 67671km سرک (14888km پخته و 52783km خامه)، 2250km راه آبی داخلی، 771km پایپ لاین برای انتقال تیل و 2 کشتی تجاری (با ظرفیت 1000GRT یا بیشتر از آن) دارد.

□

1	General Cargo	کارگو عمومی
1	Oil Tanker	کشتی مواد نفتی

میدانهای هوایی: مجموعاً 88 (2021)	پخته 8	خامه 80
رنوی طولتر از 3047m	1	-
رنوی از 2438m تا 3047m	3	1
رنوی از 1524m تا 2437m	3	5
رنوی از 914m تا 1523m	1	53
رنوی کوتاه تر از 914m	-	21

Zambia Airways اولین شرکت خدمات هوایی ملکی است، که در سال 1964 به سرمایه دولت تاسیس و در سال 1994 بدلیل سیاسی بسته شد. این کشور در سال 2021 به کمک صندوق انکشاف صنعتی زمبیا و خط هوایی ایتوپیا ایجاد شد که سهم دولت در آن 55% بود. این کشور امروز 3 شرکت خدمات هوایی ملکی در سکتور های عامه و خصوصی دارد که در سال 2020 با 6 بال طیاره 325000 مسافر و NA، mt-km مال التجارة را جابجا نموده اند. 45300 موتر تیزرفتار، بس، لاری، تانکر و سایر وسایط نقلیه ساختمانی و معدنکاری. بنادر: مپولونگو Mpulungu.

مخابرات: کود تلفون (00260). تعداد تلفون های دیجتل 81000 و همراه 21.2 ملیون (2023). بعد از انتخابات اگست 2021 دولت زمبیا، فوراً وزارت مخابرات و تکنالوژی و ساینس ایجاد نمود، تا به رویاهای استفاده از پیشرفت مخابرات و تکنالوژی معلوماتی را، برای پیشرفت های اقتصادی، اجتماعی و رسانه ها محقق سازد. درین کشور یک شرکت دولتی در عرصه های مخابرات و IT کار میکند که حالا در شرف افتتاح 5G قرار دارد. زمبیا برای ارتباطات داخلی خود میکرویف با ظرفیت عالی کیبل نوری، تلفون همراه، انترنت و VSAT دارد. شرکت دولتی مخابرات زمبیا به چند شرکت خصوصی جواز داده تا در قسمت تطبیق پروژه های این وزارت، همکار باشند. زمبیا برای ارتباطات خارجی خود برای انتلسات ابحار هند و اتلس دو سنیشن زمینی در خاک خود دارد. یک کیبل نوری زمبیا را با زمبابوی، جمهوری افریقای جنوبی، بوتسوانا، بامبیا و تانزانیا وصل میکند. رسانه ها: آزادی رسانه ها و بیان درین کشور، مطابق صراحت قانون اساسی و قانون رسانه ها خوب است. شرکت ملی نشرات زمبیا دو تلویزیون و سه رادیو دارد که به زبان های بیمبا، نیانجا، تونگا، لوزی، چیوا، نسنگا Nsenga، لوند، کاوندا، لالا Lala و انگلیسی نشرات دارند. بخش خصوصی رسانه ها در زمبیا 47 تلویزیون و 137 رادیو و 47 تلویزیون دارد که 4 آن به سرمایه مردم فعالیت میکند یعنی عامه میباشد. مردم زمبیا میتوانند که در بدل فیس، برنامه های بعضی از تلویزیون های خارجی را دریافت کنند.

شرح وسایل انتشاراتی موجی در زمبیا (2021)			
مراکز نشرات رادیویی	FM = 2، AM = 137 و SW = 1	کل تعداد رادیو	5.2 ملیون
مراکز نشرات تلویزیونی	7	کل تعداد TV	4.3 ملیون

کود انترنت: Zm. مشترکین انترنت: 5.12 ملیون. 33% مردم (2023). انکشاف اجتماعی: زمبیا بحساب تولید ناخالص داخلی و عاید سرانه سالانه، یک کشور رو به انکشاف افریقا به شمار می رود. به اساس معلومات CIA World Factbook – 2023 هر موزمبیقی سالانه بطور متوسط \$ 3700 عاید دارد که حدود 9 - 10 بار بیشتر از عاید مردم افغانستان است. 86.7% مردم زمبیا بالای 15 سال (مردان 90.6% و زنان 83.1%) دارای تعلیمات متوسط، مسلکی و یا عالی هستند، تعلیم و تربیه برای اطفال 6-14 سال الزامی و رایگان است، جوانان بطور متوسط 13 سال درس میخوانند، 90% اطفال واجد شرایط به مکاتب میروند و دولت 4.1% تولید ناخالص ملی را به امر انکشاف معارف و تحصیلات عالی اختصاص داده است. حضور اطفال بخصوص دختران از سال 2000 باینطرف خیلی بالا رفت که یکی از موفقیت های این کشور دانسته میشود، اما هنوز هم 800 هزار اطفال، نوجوانان حایز شرایط از مکتب و معلم دور مانده اند.

تعلیم و تربیه در زمبیا از کودکستان آغاز و به پوهنتون به پایان میرسد. رفتن به کودکستان نه الزامی و نه رایگان است.

مکاتب ابتداییه 7 سال (7-13 ساله)، متوسطه 2 سال (14-15 سال) و لیسه 3 سال (16-18) است. بسیاری از جوانان فارغ دوره متوسطه یا مکاتب را ترک میکنند و یا به مکاتب فنی و مسلکی میروند تا زود آماده کار شوند. این مکاتب 2-4 سال را دربر میگیرد. توجه به مکاتب فنی و مسلکی در زمبیا خوب است و بیش از 80 لیسه شاگردان عمدتاً پسر را در 65 رشته مختلف ساختمانی، تخریکی، خدماتی و صحتی تربیت مینماید. بعضی از این مکاتب به شرکتهای بزرگ دولتی و خصوصی تولیدی و خدماتی تعلق دارد، اما نصاب آن از طرف وزارت تعلیم و تربیه آماده میشود.

زیمبیا 5 پوهنتون مهم دارد. اول پوهنتون مذهبی ادوینست ها در Monze، دوم پوهنتون Copperbelt در Kitwe، پوهنتون نارت وست در Ndola، Cavendish و پوهنتون زمبیا در مرکز لوکاسا. پوهنتون لوکاسا در سال 1964 تاسیس شده که حالا در فاکولته های علوم زراعت، تعلیم و تربیه، انجینری، علوم انسانی، حقوق، معادن، طب، علوم طبیعت و وترنری حدود 22000 محصل دارد. 27 پوهنتون و موسسه تحصیلات عالی خصوصی نیز درین کشور وجود دارد.

□

شرح مراکز تعلیمی زمبیا (2021)			
نوع مرکز تعلیمی	تعداد مرکز	مجموع آموزنده	مجموع آموزگار
مکاتب ابتدایی	4050	2430000	81000
مکاتب متوسطه	2850	1710000	57000
مکاتب فنی و مسلکی	80	48000	3000
تحصیلات عالی	32	57000	4000

زیمبیا 8 روزنامه دارد که Lusaka Times و Zambia Daily Mail از مشهور ترین های آنها هستند. این کشور حدود 100 هفته نامه، ماهنامه و گاهنامه دارد که 85% آن به زبان های بیمبا، نیانجا، تونگا، لوزی، چپوا، نسینگا، لوند، لالا و باقیمانده به انگلیسی نشر میشوند. هر سال بطور متوسط 440 عنوان کتاب جدید علمی، هنری، ادبی، تخریکی و معلوماتی نشر می شود و هر نفر سالانه بطور اوسط 1.1Kg کاغذ را برای نوشتن، خواندن و نشرات به مصرف می رساند که یک رقم خوب است.

محیط زیست زمبیا بخاطر زنده گی اکثریت مردم در روستاها و دهکده ها، وسعت ساحات سبز مانند چراگاه و جنگل و توجه مردم خوب و با مشکلات محیط زیست مواجه نیست. توجه به صحت عامه و وقایه امراض خاصاً امراض ساری درین کشور کم است. تعداد کادر های متخصص و مسلکی کفایت نمیکند و اقتصاد به دولت اجازه نمیدهد که بیمه های ایجاد کند که در اوقات مریضی، بیکاری پیری، معلولیت، تقاعد و مرگ با نیازمندان کمک کرده بتواند.

دولت زمبیا 6.6% تولید ناخالص داخلی خود را به صحت مردم اختصاص داده (2021)، افزایش سالانه نفوس 2.9% است (2022) که در دنیا درجه دوازدهم را به خود اختصاص میدهد، در 1000 طفل نو تولد 37.11 نفر میمیرند که در دنیا سی و نهم میشود، عمر وسطی مردم به 66.26 نزدیک شده، یک زن در کل عمر بطور وسطی 4.56 طفل بدنیا می آورد که در دنیا جایگاه هجدهم را دارد، 11.8% کودکان زیر پنج سالگی وزن کافی ندارد، 90.2% مردم به آب صحتی آشامیدنی دسترسی دارند، 76.3% تشنابها صحتی و عصری اند، مصیبت HIV/AIDS هنوز درین کشور وجود دارد. باوجود پیشرفت های خوبی که طی 15 سال گذشته، به کمک مجامع بین المللی در قسمت کاهش نرخ ابتلا به ایدز بمیان آمده، هنوز هم ایدز یک درد سر کلان است که سالانه حدود 19000 نفر را به کام مرگ میفرستند. درین کشور در هر 100000 نفر 81 نفر توبرکلوز دارند.

قانون اساسی زمبیا حقوق زنان و مردان را مساوی میداند. سهم زنان درین کشور در چوکات زنده گی عنعنوی نیز خوب است و شرایط زنده گی آنان باگذشت زمان بهتر میشود.

رشد امور هنری و فرهنگی در زمبیا امکانات نسبتاً قناعت بخش است و کار های زیاد بخاطر پیشرفت تیاتر، تولید فلم، موزیم ها، کتابخانه ها و امثال صورت گرفته است.

در زمبیا به هر 4.6 نفر یک TV، به 3.8 نفر یک رادیو، به 30 متعلم یک معلم، به 25 محصل یک استاد، به 50 نفر کمتر از یک تلفون دیجتل، به هر نفر یک تلفون همراه، به 854 نفر یک داکتر عمومی و به 500 نفر یک بستر شفاخانه میرسد، 37% مردم برق (شهری 76% و دهاتی 6%) (2019) و 33% انترنت دارند.

قوای مسلح: قوای دفاع ملی زمبیا، قوای زمینی، قوای هوایی، خدمات ملی جوانان ملیشه (شبه نظامی) (نیمه نظامی)، امنیت ملی و پولیس.

سن خدمت عسکری: 18 – 27 ساله، زنان و مردان، داوطلب، سهم مصارف عسکری در تولید ناخالص داخلی: 1.3% (2024). منازعات منطقوی: مشکلاتی در قسمت ترمیم خط سرحدی بین خط سرحدی بین زمبیا و انگولا، در قسمت چپ دریای Kwando وجود دارد. هیات های زمبیا و ج د کانگو گاهی ملاقات میکنند، تا مشکل سرحد نزدیک قریه Pweto را حل کنند، که زمبیا آن را مالکیت خود میداند، اما از طرف ج د کانگو اداره میشود. سرحدات زمبیا و تانزانیا به اساس معاهده 1937 مشخص شده، فقط یک ناحیه کوچک وجود دارد در قسمت Lake Tangayika که باید روشن گردد. قاچاق مواد مخدر درین ناحیه صورت میگیرد.

مواد مخدر: زمبیا بحیث راه ترانزیت کوکاین (کم)، هیرویین و متاکوالین Methaqualone بسوی منطقه افریقای جنوبی و احتمالاً اروپا و به عنوان مرکز مبادله پول های سیاه این تجارت اهمیت زیاد دارد.

قاچاق انسانی: اگر چه دولت زمبیا از دو دهه باینطرف تلاش میکند، تا از طریق طرح، انفاذ و تطبیق قوانین لازم، جلو قاچاق انسانی برای کار های شاقه و تجارت جنسی را به/از کشور سر کند و کوشش دارد تا آگاهی عامه درین مورد را بالا ببرد، اما مشکلات عمده در قسمت نوجوانان قاچاق شده برای کار در معادن داخل و خارج و قاچاق زنان و دختران زمبیا برای تجارت جنسی به زیمبابوی و کشور های جنوب افریقا هنوز هم وجود دارد.

مهاجرین و بیجاشده گان داخلی: در حال حاضر 47000 مهاجر ج د کانگو و 7230 مهاجر رواندایی، در زمبیا زنده گی میکنند که بازگشت دوباره آنها با آوردن امنیت کامل در منطقه ارتباط دارد.

تاریخ: آثار باستان شناسی نشان میدهد که پیدایش انسان در زمبیا به دو ملیون تا یک ملیون سال قبل برمیگردد. آثار و ظروف باقیمانده عصر حجر و یا آثار عصر آهن در سرزمین امروزی زمبیا نشان میدهد که مردم این منطقه در حدود دو هزار سال پیش از امروز با زراعت و مالدارای آشنایی داشتند.

مورخین مینویسند که اجداد و پدران مردم قبیله تونگا، در اوایل هزاره دوم میلادی به زمبیا رسیده و سایر اقوام و قبایل در جریان قرون 17 و 18 از کانگو و انگولا به آن سرزمین مهاجرت کردند. سوداگران و ملاحان پرتگالی در اوایل قرن 18، در منطقه به هم پیوستن دریا های زامبیزی و لوانگوا، در خاک زمبیا چند ساحه مسکونی را اعمار کردند و با سایر گروه های اروپایی به کار خرید و فروش برده ها مصروف شدند. گفته میشود که در جریان قرون 18 - 19، تاجران عرب و پرتگالی مراکز بزرگ تجارتی در خاک زمبیا داشتند که کار شان خرید و فروش ترانزیت برده ها بود.

در سال 1851 دیوید لیونگستون اسکاتلندی به این منطقه رسید و رفت و آمد برتانوی ها نیز آغاز گردید. این اسکاتلندی سرتاسر منطقه را از دریای زامبیزی تا آبشار های ویکتوریا مطالعه و مشاهده نمود و پس از آن در گروه اکتشافی سیسل رودز Cecile Rhodes میلونر معروف برتانوی شامل شد.

دیوید لیونگستون قسمت اعظم افریقای جنوبی را از نزدیک دید و به تدریج دروازه ها را به روی برتانوی ها باز کرد و این منطقه وسیع شامل رودیشیای شمالی و جنوبی - زمبیا و زیمبابوی را به کمک عساکر برتانوی، تحت کنترل شرکت افریقای جنوبی برتانیا قرار داد، که ملکیت خود او بود، (1894 - 1888م) و برده فروشان عرب را از این منطقه وسیع بیرون نمودند. بنام سیسل رودز رودیشیا - رودیزیا نامیده شد. تا سال 1923 هر دو منطقه رودیشیای شمالی و جنوبی، بطور کامل تحت کنترل و حاکمیت این شرکت قرار داشت؛ اما در سال 1924 این حاکمیت پایان یافت و حکومت برتانیا این منطقه را از شرکت برتانوی افریقای جنوبی خریداری نموده و هر دو منطقه رودیشیای شمالی و رودیشیای جنوبی را تحت قیمومیت های جداگانه قرار داد. در سال 1953 مقامات برتانوی رودیشیای شمالی (زمبیا) را باوجود مخالفت مردم این منطقه در فدراسیون (رودیشیا نیاسالند) شامل کرد.

روز 31 دسمبر 1963 فدراسیون رودیشیا و نیاسالند لغو و یک سال بعد روز 24 اکتوبر، رودیشیای شمالی بنام جمهوری زمبیا آزادی خود را در چوکات کامنولیت بدست آورد و کنت کاوندا رهبر حزب استقلال ملی زمبیا، بحیث نخستین رییس جمهور این کشور انتخاب و زمبیا روز اول دسمبر عضویت سازمان ملل متحد را به دست آورد.

پس از آن زمبیا به کمک جمهوری مردم چین و چند کمپنی غربی پروژه های بزرگ اقتصادی از قبیل استخراج مس، تصفیه تیل و خطوط آهن) را روی دست گرفت. رهبران زمبیا در سال 1969 در جریان ملی ساختن سرمایه های خارجی، 51% سرمایه پروژه های بزرگ فوق الذکر را برای دولت خریداری نمودند.

کنت کاوندا در سال های 1968، 1973 و 1978 نیز آرای مردم را بدست آورد و بحیث رییس جمهور باقیماند. رودیشیای جنوبی در سال 1980 آزادی خود را با نام زیمبابوی بدست آورد که زمبیا زود این کشور مستقل را به رسمیت شناخت. در ماه اکتوبر کودتای تحت حمایت افریقای جنوبی که برای سرنگونی کنت کاوندا طراحی شده بود، با شکست مواجه گردید. در اکتوبر 1983 کنت کاوندا، برای پنجمین بار و در سال 1988 برای ششمین بار بحیث رییس جمهور انتخاب شد؛ اما در سال 1991 فریدریک چیلو با آرا مردم را بدست آورد و کاوندا نتوانست که برای هفتمین بار به این مقام برسد. چیلوبا در سال 1992 مسیحیت را بعنوان دین رسمی زمبیا اعلان کرد و به دو نیم

ملیون مسلمان این کشور اجازه نداد، که فعالیت های سیاسی داشته باشند. در ماه اپریل 1994 پوهنتون زمبیا بسته شد زیرا استادان و سایر دانشمندان آن حقوق بیشتر میخواستند و با همین انگیزه بطور پیهم و مسلسل صدای اعتراض شان را از راه اعتصاب و مظاهره بلند میکردند.

درین سالها فساد مالی و اداری در میان مامورین عالی رتبه دولت بحدی اوج گرفته بود، که رییس جمهور چیلوبا وزیر زراعت را موقوف نمود و فرمان صادر کرد که کل مامورین عالیرتبه باید دارایی های شان را ثبت کنند.

در سال 1996 تغییرات اندک در مواد قانون اساسی زمبیا بمیان آمد و در ماه نومبر چیلوبا برای بار دوم، آرای مردم را به دست آورد.

در ماه نومبر 1997 یک کودتا خنثی گردید. حکومت رییس جمهور کهن سال سابق، کنت کاوندا را به اتهام دست داشتن در کودتا به زندان فرستاد؛ اما زود مشکل حل شد و کنت کاوندا دوباره آزاد گردید.

شرکت نفتی داچ – شل هالندی پس از نزده سال وقفه، در سال 2001 دوباره به زمبیا آمد و عملیات کشف و استخراج تیل از سر گرفت.

در انتخابات همین سال لیوی موانا واسا Levy Mwanawasa به ریاست جمهوری رسید. وی در سال 2006 نیز آرای مردم را بدست آورد. ناظران بین المللی میگویند که تخطی ها درین انتخابات بسیار کم بود. لیوی مواناواسا در ماه اگست سال 2008 درگذشت و معاون او، روپاباندا Rupiah banda بجای او نشست. روپا باندا در اکتوبر همین سال آرای مردم را نیز بدست آورد، که مربوط جبهه وطنپرستان زمبیا بود.

در انتخابات 2011 میخاییل ساتا Michael Sata به ریاست جمهوری رسید. نامبرده در 2014 فوت نمود و معاون وی، گوی سکات Guy Scott بحیث رییس موقت تا جنوری 2015 بکار ادامه داد. در شروع سال 2015 ادگار لونگو Edgar Lungu آرای مردم را بدست آورد. در سال 2021 این مسوولیت با هاکاینده هچیلما Hakainde Hichilema تعلق گرفت، که تا حال بر سر قدرت است.

روپا باندا و حزب وی MMO در انتخابات 2011 شکست خورد و میخاییل ساتا از حزب جبهه وطنپرستان PF بحیث رییس جمهور دوره موقت انتقالی برگزیده شد، که در سال 2015 به پایان میرسید.

در انتخابات سال 2015 ادگار لونگو Edgar Lungu با رای مردم موظف شد تا مدت باقیمانده ریاست جمهوری قبلی را پوره نماید. ادگار لونگو در انتخابات سال 2016 بحیث رییس جمهور برگزیده شد. در سال 2021 لونگو شکست خورد و اکاینده هچیلما Hakainde Hichilema به این پست گماشته شد، که تا حال در قدرت میباشد.

روابط افغانستان با زمبیا: از کتاب (افغانستان و جهان – کشورهای آسیایی و افریقایی) منتشره سال 2004 ریاست مطالعات منطقوی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی افغانستان، چنین بر میآید، که افغانستان و زمبیا هیچگاهی روابط سیاسی نداشته اند.